

Všichni do úvahy přicházející svědci (především zapisovatelé, prokurátoři a soudci), již nežijí. Další materiály z příslušných archivů se rovněž nepodařilo zabezpečit.

Návrhy obhajoby na doplnění dokazování pak vyhodnotil vrchní soud jako nerealizovatelné nebo nadbytečné (viz dále).

Vrchní soud rovněž nezjistil, že by v přípravném řízení a v řízení před soudem byla porušena ustanovení trestního řádu, jimiž se má zabezpečit právo obhajoby.

Důležitou otázkou je pak vyhodnocení těchto důkazů po pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu (§ 2 odst. 6 tr.ř.), tím správné zjištění skutku, které je základním předpokladem jeho správného právního posouzení a pak i samotného rozhodnutí ve věci.

IX.

Provedené důkazy - skutková zjištění.

Jak vyplývá z výrokové části napadeného rozsudku, dospěl Městský soud v Praze k závěru, že obžalovaný Dr. K. Vaš při vedení vyšetřování a následně soudním projednáním trestní věci gen. H. Píky rozhodující měrou, na základě předchozí dohody s B. Reicinem, přispěl k nespravedlivému odsouzení gen. H. Píky k trestu smrti, který byl vykonán. Trestní řízení bylo záměrně vedeno jako způsob likvidaci poškozeného, kdy

A) obžalovaný zařadil do spisu agenturní zprávu o návštěvě gen. Píky u vysokého funkcionáře Intelligence Service v Londýně, jemuž měl vyzradit skutečnosti tvořící předmět státního tajemství, i když (obžalovaný) věděl, že jde o falzum, vytvořené na pokyn B. Reicina;

B) v rozporu s tehdy platným vojenským trestním řádem účelově formuloval výpovědi tak, aby svědčily v neprospěch gen. Píky, na něhož ohledně formulací v jeho výpovědích činil nátlak;

C) vyhrožoval svědkovi J. Hájíčkovi, když výpověď svědka neodpovídala představám vyslyšajícího (obžalovaného);

D) vyšetřování vedl tendenčně a neobjektivně, kdy se řídil pokyny B. Reicina a rezidenta NKVD a diplomata v ČSR M.M. Chazanova, jemuž předával i průklepy protokolů o výslechu poškozeného;

E) i když ve věci působil jako vyšetřující soudce, v rozporu s ustanovením § 112 tehdy platného vojenského trestního řádu

vyhotovil koncept obžaloby s návrhem na uložení trestu a s gen. Vaňkem (prokurátorem) se zúčastnil hlavního líčení, kdy státní prokurátor navrhl zamítnutí všech návrhů obhajoby na provedení výslechnů svědků a dalších důkazů, přičemž jeho motivací (obžalovaného) po celou dobu trestního řízení bylo dosáhnout uložení absolutního trestu dle dohody s B. Reicinem, což se obžalovanému podařilo, když byly provedeny toliko jím shromážděné důkazy.

V odůvodnění rozsudku pak soud prvního stupně blíže rozvedl takto zjištěný skutkový stav a poukázal na důkazy, ze kterých ve svých skutkových zjištěných vycházel.

V úvodu se zabýval podstatnými částmi výpovědi Dr. Vaše při hlavním líčení. Jako obviněný v přípravném řízení Dr. Vaš pouze označil své trestní stíhání jako nedůvodné a nezákonné.

Z výpovědi obžalovaného je m.j. konstatováno:

- v době, kdy již pracoval na prokuratuře, mu věc gen. Píky přidělil B. Reicin za přítomnosti nadřízeného gen. Vaňka;
- připustil, že B. Reicin (doprovázela ho svědkyně L. Uhlířová) se vyjádřil v tom smyslu, že OBZ (obránné zpravodajství - 5. odd. Hlavního štábu MO) pokračuje ve shromažďování materiálu, neboť „je to ještě údajně slabé“ a materiál nedostačuje ani k uložení 15 let, ani k tzv.špagátu, tedy k uložení trestu smrti;
- popřel porušování tehdy platného vojenského trestního řádu;
- uvedl, že poškozený zpočátku uváděl, že je nevinný, později doznal své styky s pracovníky Intelligence Service;
- popřel, že ve vyšetřování byla časová prodleva (9.6.-14.10.1948), protože pátral po archivních materiálech;
- spis studoval i tehdejší ministr obrany L. Svoboda, který měl rovněž zaujmout negativní stanovisko k žádosti obhájce o zastavení trestního stíhání;
- nepamatuje si na setkávání s B. Reicinem v průběhu vyšetřování, může to však vyloučit, protože jejich vztah nebyl dobrý;
- nepamatuje si na falzum agenturní zprávy;
- potvrdil, že M.M. Chazanovovi předal 1-2 protokoly o výslechu gen. Píky;

- uvedl, že pro zaneprázdněnost gen. Vaňka, na jeho žádost, zpracoval koncept obžaloby;
- přiznal, že si byl vědom, že nebyl oprávněn činit jako žalobce další úkony (když byl předtím ve věci činný jako vyšetřující soudce);
- účastnil se hlavního líčení na žádost gen. Vaňka jako expert, znající poměry zahraniční armády z východní fronty;
- připustil, že v hlavním líčení zasáhl pouze jednou. V protokolu o hlavním líčení byl uveden jako prokurátor omylem zapisovatele. K jeho účasti v roli experta neměl senát ani obhajoba námitky.

Odvolací senát vrchního soudu zjistil, že se soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku při výkladu, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů zcela neřídil systematickou výkladu skutečností, které vzal za prokázané a které popsal ve skutkové větě a blíže rozvedl v první části odůvodnění rozsudku. Učinil tak vrchní soud z důvodu přehlednosti pro vlastní právní závěry, přičemž nejdříve vycházel z důkazů, které městský soud popsal v odůvodnění napadeného rozsudku.

Ad A):

a) pokud jde o okolnosti falšování agenturní zprávy na 5. oddělení Ministerstva obrany, vycházel městský soud z výpovědi svědkyně, již zemřelé Ludmily Uhlířové - Řičicové, sekretářky B. Reicina, jak v původní trestní věci Dr. Vaše v r. 1952, tak v řízení po povolení obnovy řízení v trestní věci gen. H. Píky v r. 1968. Vycházel dále ze zpráv a přednášek této svědkyně, které při různých příležitostech o dané věci zpracovala.

b) falšování agenturní zprávy potvrdil i dnes již zemřelý plk. B. Nyč, býv. přísl. uvedeného oddělení a to jednak jako obviněný ve své trestní věci v r. 1952 a později jako svědek v obnoveném řízení ve věci gen. H. Píky v r. 1968. Tento svědek potvrdil, že když se po nějaké době po odeslání zprávy setkal s Dr. Vašem, dotázal se jej, zda tato poslední zpráva je dobrá a zda je s ní spokojen, Dr. Vaš mu odpověděl: „Poslyš, tato zpráva je výborná, ten starý vůl to sežral komplet a přiznal se k věcem, o jakých jsme neměli ani zdání“. Dr. Vaš se ptal, čím to byl nápad, že to bylo výtečné, načež mu svědek odpověděl, že to byl nápad Frickův (přezdívka B. Reicina).

c) okolnosti falšování zprávy potvrdil i další příslušník 5. oddělení MO Ludvík Klen, jednak jako obviněný ve své trestní věci v r. 1951 a později jako svědek v obnoveném řízení v tr. věci gen. Píky. L. Klen uvedl i to, že plk. Nyč se mu chlubil, že Píka tuto zprávu „sežral“ a přiznal se.

d) v trestním spise v původní trestní věci gen. Píky je pak založen přípis 5. odd. MO ze dne 14.10.1948 adresovaný vrchnímu vojenskému prokurátorovi, v jehož příloze je agenturní zpráva - kopie s potvrzením, že originál souhlasí s kopií. Podepsán je tehdy pplk. Nyč.

e) obžalovaný Dr. K. Vaš nikdy nepřiznal, že by o falšování agenturní zprávy věděl.

Ad B), C):

Pokud jde o způsob provádění výslechnů Dr. K. Vašem, vycházel městský soud z těchto důkazů:

a) výpověď svědka Ing. Dr. M. Píky - syna poškozeného, který byl vyslechnut v přípravném řízení i při hlavním líčení a který:

- potvrdil, že od otce, s nímž byl vězněn v jedné budově, obdržel v lednu nebo únoru 1949 dva motáky, kde mu otec sděloval, že protokoly podepsal pod nátlakem, aby dosáhl ukončení vyšetřování a mohl vypovídat před soudem. Písmo otce poznal;

- potvrdil, že po zamítnutí žádosti o milost, strávil poslední noc se svým otcem na cele, kdy otec řekl, že je nevinný, že se nejedná o justiční omyl, ale o politickou vraždu, proces byl vykonstruován a byla potlačena jakákoliv obhajoba. Otec mu řekl, že všechny protokoly sepsané po 9.6.1948 Dr. Vašem jsou nepravdivé a tendenční, že se s Dr. Vašem musel dohadovat o každé slovíčko. Dr. Vaš úmyslně přerušil výslechy od června do října 1948, takže podepsal i tendenční výklad v domnění, že se bude moct svobodně vyjádřit před soudem a byl přesvědčen, že bude osvobozen;

b) uvedené skutečnosti soud prvního stupně zjistil i z obsahu citovaných motáků;

c) v obnoveném řízení v trestní věci gen. Píky byl jako svědek vyslechnut i Dr. R. Váhala, obhájce v původním procesu s poškozeným. I on m.j. potvrdil, že si mu gen. Píka stěžoval na způsob provádění výslechnů Dr. Vašem s tím, že Vaš si diktoval tyto věci sám a gen. Píka se s ním musel o každou

větu, každé slovo dohadovat a již byl tak unaven, že protokol podepsal, aby měl klid. Klient si mu stěžoval, že ve výpovědích nejsou správně zachycena jeho stanoviska, ale jde o formulace Dr. Vaše. Podpisy na protokolech odůvodňoval únavou, nátlakem, kdy byly přerušeny výslechy, byl držen v izolaci. Popřel správnost protokolů, které podepsal;

d) v tomto řízení byl slyšen i svědek J. Hájíček. Potvrdil, že byl v r. 1948 vyslýchán Dr. Vašem na Pankráci. Dr. Vaš svědkovi sdělil, že nevypovídá pravdu, že by potřeboval mít v protokolu jiné věci. Svědku Dr. Vaš vyhrožoval, že může na Pankráci zůstat;

e) soud měl k dispozici fotokopii dopisu gen. Píky na rozloučenou, kde m.j. uvádí, že je neviný;

f) v obnoveném řízení byl jako svědek vyslechnut i Dr. Vaš, který k této otázce uvedl, že gen. Píka byl při výslechu skoupý na slovo, každé slovo vážil. Protokoly byly hlasitě diktovány a před podpisem si je gen. Píka přečetl. Připustil, že gen. Píka subjektivní vinu nedoznal, avšak fakticky (podle Dr. Vaše) doznána byla;

Ad D):

Pokud jde o další tendenční a neobjektivní vyšetřování, vycházel městský soud především z těchto důkazů:

a) - svědek Ing. Dr. M. Píka a jeho bývalá manželka T. Keulová potvrdili, že v průběhu vyšetřování tr. věci gen. Píky jí Dr. Vaš vytýkal, že se vdala do takové rodiny, že jde o zrádce a může si tím sama poškodit a poškodit postavení svého otce;

- citovaný svědek potvrdil, že ho informoval gen. Prokop o rozhovoru s gen. Píkou. Gen. Píka si stěžoval, že Dr. Vaš mu ve věznici řekl: „Můžete si generále říkat co chcete, stejně budete viset“.

- tento svědek rovněž uvedl, že v době, kdy on i otec byl ve vězení, navštívil manželku svědka neznámý muž, který tvrdil, že je zařízen útěk gen. Píky do zahraničí a žádal manželku, aby šla s ním, což odmítla, neboť se důvodně domnívala, že jde o provokaci. Tohoto muže pak viděla v den procesu s manželem, jak přátelsky rozmlouvá s Dr. Vašem;

- tyto skutečnosti svědkyně T. Keulová (bývalá manželka Ing. Píky) potvrdila;

b) L. Uhlířová - Řičicová ve svých písemných svědeckých m.j. potvrdila, že Dr. Vaš sháněl další tzv. důkazy, falešná svědectví, popř. svědectví vynucená, přičemž kdo se nenechal zlomit, jako např. gen. Reimond Mrázek, byl zatčen. Zatčen byl i syn gen. Píky.

Soud prvního stupně dále odkazuje na výpověď této svědkyně v řízení o povolení obnovy v trestní věci gen. Píky, kdy m.j. uvedla, že Dr. Vaš mluvil s B. Reicinem o věci gen. Píky za přítomnosti L. Klena. B. Reicin tvrdil, že materiál je málo průkazný. Dr. Vaš mu řekl: „Tak Bedřichu, kolik potřebuješ, 15 let nebo provaz, podle toho se dá udělat obžaloba“. Po povolení obnovy řízení svědkyně na tomto tvrzení setrvala a dodala, že když se na Dr. Vaše podívala, řekl: „No co, vždyť je to jedno, přeci 2 roky nebo doživotí. Od toho jsem právník, abych uměl paragraf udělat“. V původní trestní věci Dr. K. Vaše (1952) svědkyně uvedla, že Reicin si stěžoval Vašovi, že to zatím ohledně Píky nevypadá ani na 15 let a že nesmí být souzen dřív, dokud ho nebude možno odsoudit na „špagát“. Dr. Vaš ho ujistil, že si Píkovu věc bere za svou;

c) již citovaný svědek J. Hájiček v tomto řízení m.j. uvedl, že když po výslechu na Pankráci odcházel z místnosti, sdělil mu Dr. Vaš: „My tu oprátku stejně upleteme i bez Vaší pomoci“.

d) B. Nýč jako obviněný ve své trestní věci uvedl, že v době po zatčení gen. Píky vyslýchal osoby, které se s ním stýkaly. Protokoly, jejichž výsledek byl negativní, předkládal B. Reicinovi a ten je posílal Dr. Vašovi, který často navštěvoval B. Reicina m.j. v doprovodu gen. Vaňka. K protokolům měl Dr. Vaš výhrady hlavně v tom smyslu, že je nemůže použít na usvědčení gen. Píky.

B. Nýč rovněž potvrdil, že po rozhovoru s Dr. Vašem na téma agenturní zprávy, mu Dr. Vaš sdělil, že nyní Píka toho má dost na dva provazy;

e) L. Klen ve své trestní věci m.j. též potvrdil, že B. Reicin řekl Dr. Vašovi, že materiál na usvědčení H. Píky je slabý, ale že mu na něj něco sežene a pošle. Dr. Vaš na to odvětil, že se již postará, aby H. Píka visel;

f) nalézací soud dále poukázal na to, že do trestního spisu v trestní věci byl založen i výpis z protokolu o výpovědi Andreje Patruse, kterého měly vyslechnout sovětské úřady, který potvrzoval, že H. Píka měl shromažďovat tajné informace (správnost výpisu potvrdil B. Reicin);

g) městský soud dále s odkazem na výpověď svědkyně L. Uhlířové-Řičicové uvedl, že zpracovatel původního znaleckého posudku plk. Zadina byl příslušníkem 5. odd. MO, který byl v dobrém vztahu s B. Reicinem a udělal vše, o co ho požádal. Bývalými příslušníky 5. odd. podle výpovědi této svědkyně byl i prokurátor Vaněk a soudce Suchomel.

Ad E):

a) z trestního spisu v původním trestním řízení s gen. Píky soud prvního stupně zjistil, že Dr. K. Vaš v předmětné trestní věci vykonával úkony jako prokurátor Vrchní vojenské prokuratury v Praze, pak jako vyšetřující soudce Státního soudu v Praze a konečně jako prokurátor Státní prokuratury v Praze;

b) jako vyšetřující soudce státního soudu předal zpracovaný spis Státní prokuratuře v Praze, kam přešel pracovat jako prokurátor a zpracoval koncept obžaloby, jejíž originál podepsal jeho nadřízený gen. Vaněk;

c) v protokolu o hlavním líčení jsou v rubrice „St. zástupce“ uvedeni oba;

d) v obžalobě nebylo navrhováno a také u hlavního líčení nebyli slyšeni žádní svědci, přestože se toho obhajoba domáhala. Tento požadavek navrhoval prokurátor zamítnout;

e) svědek Dr. R. Váhala v obnoveném řízení v trestní věci gen. Píky m.j. uvedl, že u hlavního líčení seděl Dr. Vaš s gen. Vaňkem a stále do jednání aktivně zasahoval. Při svém intervenování se několikrát dotkl cti gen. Píky a musel být napomínám jak předsedou senátu, tak gen. Vaňkem. Svědek uvedl, že gen. Píka v plném rozsahu popřel správnost svých výpovědí, které podepsal Dr. Vašovi;

f) svědek gen. J. Vaněk v tomto řízení m.j. potvrdil, že od Dr. Vaše se dozvěděl, že věc vyšetřuje z rozkazu některého z náměstků MO, pravděpodobně B. Reicina. Se spisem se seznámil až po skončení vyšetřování a domnívá se, že spolupracoval na koncepci obžaloby. Po nahlédnutí do jejího konceptu potvrdil, že nejde o jeho písmo. Z celého jednání usoudil, že v průběhu vyšetřování má být věc utajována dokonce i před ním;

V původním trestním řízení v tr. věci Dr. Vaše tento svědek m.j. uvedl, že věc gen. Píky byl případ speciálně Dr. Vaše, který vypracoval i obžalobu. O tom bylo rozhodnuto na MO. Uvedl, že byl postaven před hotovou věc s tím, že spis dostane Dr. Vaš. Potvrdil, že u hlavního líčení musel být Dr.

Vaš přítomen, on sám tam šel jen proto, aby Dr. Vaše brzdil, jinak intervenoval Dr. Vaš;

g) městský soud dále v odůvodnění rozsudku k této otázce citoval ze svědecké výpovědi Dr. K. Vaše v obnoveném řízení v trestní věci gen. Píky.

Zde Dr. Vaš m.j. uvedl, že B. Reicin mu tlumočil, že KSČ má zájem na věci, neboť je obava, že gen. Píka uteče na západ a bude eventuálně pracovat proti ČSR. Jako svědek připustil, že průklepy protokolů dával B. Reicinovi s tím, že se gen. Píka v podstatě doznává. Přiznal, že zpracoval koncept obžaloby. Hlavního líčení se zúčastnil pouze jako expert, protože věděl, že je vyloučen z vykonávání úkonů jako prokurátor, vzhledem k tomu, že ve věci byl činný jako vyšetřující soudce.

Potvrdil, že před vyhlášením rozsudku odjel společně s gen. Vaňkem k B. Reicinovi, kde byl m.j. předseda senátu, který podával B. Reicinovi zprávu o průběhu procesu. Řeč byla vedena v tom smyslu, jak má znít rozsudek. B. Reicin stroze odpověděl: „Jak rozhodnete, to je Vaše věc, jste soudcové“. Upozornil však na to, aby byl vynesena takový rozsudek, že až to dostane do rukou prezident Gottwald, aby se nemusel blamovat;

h) soud dále poukázal na některá stanoviska Dr. Vaše z jeho žádosti o povolení obnovy řízení v jeho trestní věci.

Zde Dr. Vaš m.j. uvedl, že při projednávání trestní věci gen. Píky do líčení zasahoval dotazy a poznámkami. Trval na tom, že žalobu zastupoval gen. Vaněk a on byl jeho expert. K hlavnímu líčení šel ze dvou důvodů, jednak aby celou věc hlídal, aby tak do všech důsledků splnil úkol, který mu dal Chazanov a Reicin a aby gen. Vaňkovi pomáhal při přelíčení.

X.

Všechny tyto důkazy, o kterých se soud prvního stupně zmiňuje v odůvodnění napadeného rozsudku, byly v hlavním líčení v předmětné trestní věci řádně provedeny.

Z dalších řádně provedených důkazů, avšak blíže, příp. vůbec v odůvodnění rozsudku necitovaných, poukazuje vrchní soud na tyto:

V žádosti o povolení obnovy řízení ve vlastní trestní věci Dr. Vaš m.j. ještě uvedl: „Materiál 5. oddělení, vyšetřovací

komise, byl slabý, velice slabý. Pouze materiál mnou jako prokurátorem sebraný byl silný, postačil na řádný, vysoký trest, nehledě již na to, že materiál 5. odd. vůbec nemohl vystačit na 15 let, vůbec nestačil na nic, na žádná léta, šlo o podezření bez důkazů a hlavně též bez doznání. Až mně se podařilo dosáhnout doznání a opatření takových důkazů, aby věc mohla být skutečně řádně, přísně potrestána. A jestliže Reicin mně, byť i slovy - jak lživě tvrdí Uhlířová, nabádal ke svědomité práci, jako náčelník oddělení Generálního štábu a současně jako člen ÚV KSČ, tedy jako jeden ze dvou zástupců ÚV KSČ v armádě, pak to přece není nikterak zlé. O Píkovi každý voják 1. Čs. sboru v SSSR, ovšem poctivý antifašista a komunista soudil, že je to největší lump, který musí být jednou vzat k zodpovědnosti za svoje hnusné činy, kdy místo organizování a budování protifašistické armády pro boj proti nacistickým hordám, pro vyhnání okupantů z území ČSR, pro nastolení svobodné, demokratické a lidové vlády v osvobozené ČSR, Píka nejenže takové úsilí sabotoval, ale bránil i Sovětské vládě pomáhat čsl. vlastencům v SSSR takovou armádu budovat a organizovat, čímž fakticky pomáhal německým fašistům, nehledě již na to, že jeho úmyslem bylo nechat vykrvácet podle příkazů londýnského MNO 1. Čs. sbor v SSSR proto, aby západní zahraniční armáda mohla volně v ČSR po porážce německé armády nastolit pravicovou vojenskou diktaturu. Pro takového darebáka i trest 15 let by byl příliš mírný. Proto i kdyby mně to byl býval Reicin řekl, co udává Uhlířová o těch 15 letech a o „špagátu“, ani v případě pravdivosti by na této věci nic nebylo."

Na jiném místě tohoto návrhu Dr. Vaš však uvedl, že senát neovlivňoval, neřekl názor na trest, neměl vliv na jeho výši a nemohl vědět, že gen. Píka bude skutečně odsouzen s konečnou platností k trestu smrti. V té souvislosti poukázal na to, že věc v rámci odvolacího řízení projednával i Nejvyšší soud.

Skutečnost, že o trestní věc gen. Píky byl zájem tzv. nejvyšších míst (odůvodnění rozsudku se o tom zmiňuje dostatečně), potvrdil v obnoveném řízení i svědek Zdeněk Fierlinger, který m.j. uvedl: „V lednu 1949 na zasedání předsednictva KSČ jsem byl seznámen s návrhem na ukončení trestního stíhání s tím, že bude souzen gen. Píka a že by mu měl být uložen absolutní trest. Všechny závažné rozsudky v té době byly připravovány v nejužší skupině 3-4 odpovědných soudruhů, kteří je pak předkládali jako samozřejmost předsednictvu."

Svědek Vasil Kiš v tomto řízení potvrdil, že B. Reicin a B. Nyč jej naváděli vypovídat proti gen. Píkovi. Uvedl: „B.

Reicin mi řekl - mám zájem na tom, aby byl gen. Píka fyzicky likvidován."

Již zmiňovaný výpis z údajného protokolu o výpovědi Andreje Patruse byl vrchnímu vojenskému prokurátorovi zaslán MO-Hlavní štábem 5. odd. dne 7.10.1948.

V přípisu podepsaném pplk. Nyčem je uvedeno: „Sovětské úřady nám zaslaly pouze výpis, jehož úřední překlad předkládám."

Příloha je označena jako „Výpis z protokolu s Patrušem Andrejem". Z „výpisu" nelze zjistit, kdo, kdy, kde A. Patruse vyslechl, není zde uvedeno poučení, v jakém postavení byl vyslechnut, protokol nemá záhlaví, žádnou podpisovou doložku - na jeho konci je pouze uvedeno: „Za správnost překladu" a podepsán je plk. Reicin s datem 2.10.1948.

Je zcela evidentní, že tento dokument na první pohled, obdobně jako zmiňovaná agenturní zpráva, nemohly mít žádnou formálně procesní hodnotu a neodpovídaly ani tehdy platným procesním normám.

Jako důkaz byl proveden přečtením i přípis Dr. Vaše za Státní soud Praha ze dne 7.12.1948 adresovaný státní prokuratuře, jímž podle § 112 tehdy platného tr. řádu prokuratuře zaslal vyšetřovací spis. Podle tohoto ustanovení vyšetřující soudce po skončení přípravného vyšetřování zašle spisy státnímu zástupci, který ve věci buď podá obžalobu nebo spis vyšetřujícímu soudci vrátí s tím, že nenalézá důvod k dalšímu soudnímu stíhání.

Vzápětí na to Dr. Vaš přešel pracovat na státní prokuraturu, zde zpracoval ve věci gen. Píky koncept obžaloby a účastnil se s gen. Vaňkem hlavního líčení ve věci.

To, že Dr. Vaš byl ve věci činný jako prokurátor, přestože byl z dalšího vykonávání procesních úkonů vyloučen, nebylo nijak utajováno, konečně to zcela jednoznačně vyplývá z tr. spisu gen. Píky.

Vyplývá to i např. z dopisu státního prokurátora ze dne 27.12.1948 pro ministerstvo spravedlnosti (v kopii ministerstvo obrany), kde je uvedeno, že státní prokurátor podal obžalobu na gen. Píku. Jako referent je v tomto přípisu uveden Dr. Vaš.

Ve zprávě o výsledku hlavního líčení ze dne 28.1.1949 je zase jako referent uveden gen. Vaněk.

V obžalobě na gen. Píku nebylo navrhováno slyšení žádných svědků.

Písemný návrh obhajoby na slyšení svědků, který byl soudu doručen ještě před zahájením hlavního líčení, nebyl akceptován.

Státní soud žádného svědka k hlavnímu líčení nepředvolal.

Jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení, obžalovaný gen. H. Píka ve své výpovědi před státním soudem zdůraznil, že se necítí vinen v žádném bodě obžaloby. Uvedl, že administrativní protokoly v určitých bodech neodpovídaly skutečnosti. Pokud jde o soudní výslech (vyšetřující soudce) uvedl, že některé okolnosti, pokud jsou jinak formulovány, vysvětlí.

Pokud se vyjadřoval ke čteným protokolům o výpovědích svědků, zpravidla uváděl, že trvá na své výpovědi. K řadě výpovědí se navíc důrazně ohrazoval, např.:

- výpověď plk. Sachera není pravdivá;
- výpověď špkt. Luskače je vymyšlená a nepravdivá. Jsou to pomluvy vymyšlené a vylhané;
- výpověď svědka Lenského není správná;
- výpověď svědka Kohouta je částečně nepravdivá;
- k některým tvrzením svědka Fierlingera uvedl, že jsou nepravdivá;
- výpověď svědka Čtvrtečka obsahuje hrubé nepravdy a výmysly, atd.

Obhajoba i u hlavního líčení navrhovala slyšení dalších svědků a trvala na původním písemném návrhu, přičemž bylo přesně specifikováno, k čemu mají být svědci vyslechnuti.

Dále bylo navrženo, aby byly čteny všechny depeše, které byly odeslány v letech 1941-1945, protože ty, které byly vybrány, zkreslují činnost obžalovaného.

Obhajoba dále navrhovala i doplnění znaleckého posudku.

Jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení, státní prokurátor (jméno neuváděno) navrhl, aby bylo rozhodnuto o zamítnutí těchto návrhů.

Po oddělené poradě senátu státního soudu pak bylo vyhlášeno usnesení, že návrh obhajoby se zamítá, protože všichni svědci byli podrobně vyslechnuti a výslech zbývajících je nadbytečný. Bylo konstatováno, že soud má dostatek důkazů

k posouzení viny jednak ve spisovém materiálu, jednak v částečném doznání obžalovaného. Proto podle státního soudu nelze očekávat nic nového a podstatného.

Gen. Vaněk v obnoveném řízení v trestní věci gen. Píky, pokud jde o trest, který byl navrhován gen. Píkovi, uvedl pouze obecně, že „v konečném návrhu při hlavním líčení bylo třeba vycházet z kvalifikace obžaloby a trestní sazby.“

Dále uvedl, že když se seznámil s obžalobou, byl přesvědčen o správnosti vyšetřeného případu.

Ihned po vynesení rozsudku, kterým byl gen. H. Píka odsouzen k trestu smrti, se dne 28.1.1949 konalo neveřejné zasedání senátu za účasti státního prokurátora (v protokolu uveden gen. Vaněk) a to v souladu s § 7 odst. 2 zákona o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech č. 91/1934 Sb. Podle tohoto ustanovení „byl-li obviněný odsouzen k trestu smrti, usnese se soud hned po vyhlášení rozsudku v neveřejném sedění, vyslechna veřejného žalobce o tom, zda doporučuje odsouzeného milosti, jakož i o tom, jaký trest by byl přiměřený, kdyby se mu jí dostalo.“

Zda se tohoto jednání zúčastnil i Dr. Vaš, z protokolu nevyplývá.

Státní prokurátor (gen. Vaněk) udělení milosti nedoporučil.

Státní soud se s jeho návrhem ztotožnil a rozhodl tak, že udělení milosti nedoporučuje. Pro případ jejího udělení konstatoval, že za přiměřený považuje doživotní těžký žalář.

Ve věci pak rozhodoval Nejvyšší soud, který dne 8.4.1949 zamítl zmateční stížnost a odvolání gen. Píky proti rozsudku Státního soudu v Praze.

Ve stejný den byl trestní spis předložen ministerstvu spravedlnosti a to podle § 7 odst. 3 zák. č. 91/1934 Sb. Podle tohoto ustanovení „Nejvyšší soud zašle spisy, když rozsudek ukládající trest smrti nabyl právní moci, ministru spravedlnosti a připojí svůj posudek, na němž se usnese v neveřejném sedění vyslechna generálního prokurátora.“

V posudku podepsaném předsedou senátu Nejvyššího soudu je doslova konstatováno toto: „Při uvažování, zda má být odsouzený doporučen milosti presidenta republiky, uvážil nejvyšší soud i nedostatky řízení nalézacího soudu. Závažnost obvinění odsouzeného vyžadovala, aby při hlavním přelíčení

byli přímo vyslechnuti aspoň nejdůležitější svědci, pokud jsou dosažitelní. Bylo již povinností veřejné žaloby, aby navrhla výslech takových svědků při hlavním přelíčení (§§ 3, 207, odst. 3 tr.ř.). Nestalo-li se tak, bylo povinností předsedy senátu, aby sám výslech svědků nařídil (§ 232, odst. 2, § 254 tr.ř.), zejména, když odsouzený se ohradil proti čtení svědeckých protokolů a navrhl výslech svědků včas podáním před hlavním přelíčením. Jen formálně nesprávný postup obhajoby při hlavním přelíčení způsobil, že nejvyšší soud nemohl, jednáje jako soud zrušovací, zjednatí v tom nápravu. Přesto však nejvyšší soud nedoporučil odsouzeného milosti. Odsouzený doznal u hlavního přelíčení činy spáchané v r. 1946, 1947 a zakládající zločin podle § 6 č. 2 zák. č. 50/1923 Sb., takže výtky shora uvedené se ho netýkají. Tento zločin sám, pokud byl spáchán v r. 1946 a 1947, vzhledem k tomu, že jej odsouzený spáchal jako vysoký důstojník ve velmi důležitém služebním zařazení v době napjaté mezinárodní situace, a to opětovně, je tak závažný, že nejvyšší soud ho z tohoto důvodu nedoporučuje milosti presidenta republiky. Tento posudek byl usnesen dne 8. dubna 1949 v neveřejném sedění nejvyššího soudu za předsednictví senátního presidenta nejvyššího soudu a za účasti soudců z lidu a soudců nejvyššího soudu, a to většinou šesti hlasů. Jeden člen senátu navrhoval, aby odsouzený byl doporučen milosti presidenta republiky, a to v podstatě proto, že jsou zde závažné polehčující okolnosti, a to zachovalost, zásluhy odsouzeného v prvním odboji, ta okolnost, že nejtěžších činů se obžalovaný dopustil při jednání s anglickými důstojníky, kteří zneuživše vlastně přátelství s ním, sdělení na něm vylákali, a zejména doznání, bez něhož by bývalo těžko usvědčit obžalovaného právě z nejtěžších činů kladených mu za vinu a bez něhož by se tyto činy byly obžalovanému jen stěží daly prokázat.

Generální prokuratura projevila s posudkem souhlas."

XI.

Právní kvalifikace skutku a § 16 odst. 1 tr.zák.

Zjištěný skutkový stav věci však nenašel v napadeném rozsudku svůj výraz ve správném právním posouzení jednání Dr. Vaše a z toho vyplývajícím rozhodnutí ve věci samé.

Odůvodnění užití právní kvalifikace v napadeném rozsudku je pak velmi stručné a zcela neodpovídá požadavkům ustanovení § 125 tr.ř.

Městský soud v odůvodnění rozsudku konstatoval, že „během hlavního líčení se nepodařilo prokázat, zda tehdejší senát státního soudu, rozhodující původně o vině či nevině poškozeného gen. H. Píky se stal toliko obětí tzv. důkazů, předkládaných obžalovaným K. Vašem, popř. zda byl spolupachatelem justiční vraždy spáchané na poškozeném gen. H. Píkovi". V této souvislosti zdůraznil, že měl při rozhodování ztíženou roli, protože drtivá většina (dá se říct všichni) důležití svědci (nebo účastníci) již nežijí.

Pokud jde o právní kvalifikaci jednání obžalovaného Dr. Vaše, je v odůvodnění napadeného rozsudku uvedeno pouze toto:

„Dle názoru soudu se obžalovaný Karel Vaš tímto jednáním, jak po stránce objektivní, tak po stránce subjektivní dopustil trestného činu vraždy podle § 219 odst. 1 tr.zák. č. 175/1990 Sb., neboť jiného úmyslně usmrtil. Soud v tomto případě, v souladu s ust. § 16 odst. 1 tr.zák. posuzoval trestnost jednání obžalovaného K. Vaše podle zákona pozdějšího, neboť je to příznivější pro obžalovaného K. Vaše a to z důvodu, že vojenský trestní zákon o zločinech a přečinech č. 19/1855 Sb. platný od 1.7.1855 do 1.8.1950, stejně tak jako trestní zákon č. 86/1950 Sb. a konečně trestní zákon č. 140/1961 Sb., stanoví na trestný čin vraždy mnohem přísnější trest než trestní zákon platný k 1.7.1990, kterého městský soud použil. Pokud jde o formu zavinění, dopustil se obž. K. Vaš svého jednání v přímém úmyslu, navíc dle ust. § 5 zák. č. 198/1993 Sb. nedošlo k promlčení jednání obžalovaného K. Vaše, neboť dle názoru soudu byly splněny podmínky § 5 zák. č. 198/1993 Sb., kdy trestní stíhání obž. Vaše v době dřívější nebylo z politických důvodů, které jsou neslučitelné se základními zásadami právního řádu demokratického státu, možné. V hlavním líčení bylo prokázáno, že bylo dokonce v zájmu tehdejších významných politických činitelů, v době procesu s poškozeným, odstranit osobu poškozeného Heliodora Píky i za cenu jeho fyzické likvidace, přičemž snaha v roce 1968 eventuálně stíhat obžalovaného Vaše byla přerušena nastupujícím procesem normalizace".

Podle vrchního soudu je však při právní kvalifikaci jednání Dr. Vaše důležité vycházet i z míry účasti dalších orgánů činných v trestním řízení na nezákonném odsouzení gen. H. Píky a to kromě gen. Vaňka především soudců státního soudu a soudců odvolacího senátu Nejvyššího soudu.

Zjevné porušení tehdy účinných procesních předpisů nevyšlo totiž najevo později. Muselo být známo všem zainteresovaným orgánům činným v trestním řízení již v době projednávání

trestní věci gen. H. Píky (k tomu v podrobnostech viz část IX.- X. tohoto odůvodnění).

Řada porušení trestního řádu je zcela zřejmá již ze samotného trestního spisu v trestní věci gen. Píky (procesní hodnota agenturní zprávy a „výpovědi svědka“ A. Patruse, zcela jasně odmítavé stanovisko gen. Píky k důkazům a vlastní vině, jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení, stanovisko a návrhy obhajoby na provedení důkazů, které byly bezdůvodně odmítnuty, aktivity Dr. Vaše jako prokurátora v rozporu se zákonem atd.).

Z tohoto výčtu nelze vynechat ovlivňování senátu státního soudu před vynesením rozsudku významným a vlivným funkcionářem B. Reicinem, jakož i samotné předcházející rozhodnutí předsednictva KSČ o tom, jaký trest má být gen. Píkovi uložen, které (a vyplývá to již z povahy tohoto rozhodování) bylo nepochybně senátu oznámeno.

Tyto skutečnosti mají nepřehlédnutelný význam, speciálně v případě právní kvalifikace vraždy, pro úvahu, zda Dr. K. Vaš byl osobou, kterou lze podle trestního zákona kvalifikovat jako nepřímého pachatele, spolupachatele nebo účastníka.

Po vyřešení této otázky je pak nutné v souladu s ustanovením § 16 odst. 1 tr.zák. posoudit trestnost činu buď podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán nebo podle zákona pozdějšího, pokud by to bylo pro pachatele příznivější.

Jako trestný čin vraždy jednání obžalovaného Dr. Vaše původně nekvalifikoval ani Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Policie ČR.

Vyšetřovatel tohoto úřadu sdělil Dr. Vašovi až dne 9.3.1998 obvinění pro skutek právně kvalifikovaný jako zločin zneužití úřední nebo služební moci podle § 380 a § 381 písm. a), b), c) vojenského tr. zákona č. 19/1855 ř.z. Pachateli tohoto zločinu mohl být uložen trest těžkého žaláře od jednoho roku do pěti let a „podle výše zlomyslnosti a škody mohl býti těžký žalář prodloužen také až na deset let“.

Při úvaze o použití § 16 odst. 1 tr.zák. je nutné posuzovat zákon jako celek - v daném případě i příslušné ustanovení citovaného zákona o promlčení.

Podle § 134 tohoto zákona trestnost činu zaniká uplynutím promlčecí doby, jež činí

„a) 20 let u zločinů, na něž je uložen trest doživotního žaláře;